

Els "Anells de virtut" i la cultura catalana
L'anell Vilardell i l'espasa Vilardella

Potser hauríem de dir que des de sempre hi han hagut dues actituds davant l'art: Una que valora l'obra en funció del *sentit artístic* i una altra que la valora en funció del seu *preu de mercat*. Pot haver-hi un altre factor que és el vanitós valor del prestigi social que hom atribueix als qui tenen quelcom que altres no poden tenir.

Què significa o representa això pregunten els uns. Què val això pregunten els altres.

¿Què li dóna valor a una obra d'art? Què li dóna valor a un anell? ¿Es només la dificultat de construcció, la gràcia original d'un disseny la representació d'un saber o un poder?.

El valor dels anells i les pedres precioses en els temps antic, i en concret durant l'Edat Mitjana, venia determinat per unes qualificacions diferents de les purament mercantils. Anells, escuts, espases, pedres precioses, roques, arbres, llocs geogràfics concrets, i fins hi to, el sucre candi, eren qualificats segons uns atributs ben diferents, dels que hom valora actualment des del punt de vista mercantil o de valor econòmic de mercat. Aquestes *qualificacions que donaven el valor* en la societat dels cavallers medievals, *estaven relacionades amb creences astrològiques i tel·lúriques, dins el marc d'una cultura* diferent de la que actualment s'ensenya a nivell oficial per part de les autoritats sobiranes que avui governen el món.

Algunes llegendes medievals ens parlen **d'anells de virtut**, altrament dits, **anells estel·lats** i també **anells de constel·lació**, molt ben valorats i preuats entre els cavallers, i senyors de la noblesa, des dels comtes fins els reis.

El català, Eiximenis, gran filòsof cristià, però d'una concepció del cristianisme més genuïna de que es va acceptar oficialment a partir de determinat concili, ens va deixar escrit el següent text sobre els anells, i les armes de virtut, com podien ser escuts i espases: "*fa l'home fort, segons los filòsofs e ensenya clara experiència, armes constel·lades*".

En alguns casos hi havia fins hi tot *la pronunciació d'unes paraules màgiques*, a mena de *ritual* probablement relacionat amb la creença cabalística del poder de les lleis de la fonètica, ritual conegut amb el nom de "*el recitat màgic*", el qual s'havia de pronunciar amb uns tons molts exactes, segons el cas. Per exemple:

"Espasa de virtut,
braç de cavaller,
aquest drac jo mataré".

El to i la llengua emprada en *el recitat* eren essencials per a obtenir els efectes màgics.

Els comtes de Barcelona, heretaven des del segle IX, de Guifré d'Urgell "El Pelós" (Els reis merovingis tenien fama de ser molt peluts i de pèl-roig) juntament amb els quatre pals vermelles sobre fons groc de l'escut i la bandera de Catalunya, una ***espasa de virtut***. Aquesta espasa era anomenada i coneguda amb el nom de ***Espasa Vilardella***.

Una altra espasa de virtut o constel·lada també famosa(Jo penso que era la mateixa espasa Vilardella)fou l'espasa del Comte Arnau. Aquesta espasa tenia el següent recitat:

"L'espasa del Comte Arnau
fereix sempre que la trau".

Recitat per llegir davant l'espasa de virtut dels catalans la nit de sant Joan i la nit de Nadal, que són les nits dels solsticis zodiacals:

"Espasa de virtut, espasa estel·lada
fes que es reeixieixin en llibertat
els habitants de la terra catalana"

Carlemany, l'Emperador d'Occident, màxima autoritat política de la Cristiandat, tenia una espasa de virtut o constel·lada anomenada "Gaudiosa"

que - segons diuen les tradicions de la Vall d'Aran -, " tenia la virtut de guanyar totes les lluites per peludes que siguessin".

El cavaller Rotllà, heroi del Pirineu, tenia una espasa de virtut anomenada " Durendall". El rei Artur, mític personatge

relacionat amb els Cavallers de la Taula Rodona, tenia una espasa de virtut anomenada " Excalibur". El Cid, tenia una espasa de virtut anomenada "Tizona".

Wagner , recollint les velles tradicions europees, va fer una òpera sobre un anell de virtut, anomenada "L'anell del Nibelung". Trobem també l'anell a la famosa novel·la "El Senyor dels Anells". Una novel·la en la que hi ha una lluita entre dos mags que volen dominar o alliberar els humans.

Ens comenta Martí de Riquer, en el llibre "L'arnés del cavaller. Armes i armadures catalanes medievals"(Edicions Ariel 1968.Pag.47 Barcelona):

Aquesta actitud, on la creença en la màgia es barreja sovint amb la superstició, encara la retrobarem en algun aspecte de l'armament del segle XV.

Hom aplica el qualificatiu de virtut a tals peces - ens diu Pere Català i Roca en el seu llibre "Llegendes cavalleresques de Catalunya" Rafael Dalmau Editor. Barcelona -, perquè les considera dotades de virtut misteriosa o sobrenatural.

Les armes de virtut- explica Joan Amades, en el "Costumari Català"-, es feien en determinades circumstàncies astronòmiques que els bruixots astròlegs calculaven i anunciaven. Quan la constel·lació celeste era favorable, també es feien uns unguents especials per a donar virtut a les armes i els anells que hom anomenava "ungüent de constel·lació.

A l'Edat Mitjana dominava un altre pensament. Un pensament que va ser alterat a partir del segle XIII-XIV produint-se un canvi en la percepció d'allò que es considerava la realitat.

Talment sembla que algú se'ns hagués begut l'enteniment o ens hagués i fet perdre el senderi.

Estranys a l'espirit del lloc on habitem i a nosaltres mateixos, traduïm al català històries forasteres sense adonar-nos del propi patrimoni cultural vernacle.

L'estrena de la pel·lícula "Excalibur" va tenir molt d'èxit a Catalunya. Mentrestant, els catalans, ignoraven la seva espasa de virtut, "Vilardella", la dels comtes d'Urgell. Alguns

ignoren allò que és català convençuts que fent-se estranya al lloc on habiten es faran més cosmopolites i més universals, sense adonar-se que qui es fa estrany al lloc on habita es desintegra de la part d'universalitat que, si vol ser autèntic, li correspon encarnar i donar testimoni amb compromís.

Els anells de virtut, també són cosa de reis. Consta de manera històrica que Joan I, el rei català dit l'Amador de la Gentilesa, personatge de refinada cultura, creia en els anells de virtut. A l'Arxiu de la Corona d'Aragó es conserva la lletra per la qual "lo rey d'Aragó", el 19 de Juny de 1.390, comunica al noble Ramon Alamany de Cervelló que encarregui a determinat " prior " entés en " l'art de l'Astrologia " un o dos anells que impedeixin l'ésser víctima " de totes metzines, fetilleries e totes altres males obres ".

¿Quants polítics es farien fer "anells de virtut" - també anomenats "anells de constel·lació"- en els nostres temps? Polítics, empresaris, enamorats, i tothom en general, voldria tenir un anell màgic que fes realitat els seus somnis i els mantingués salvats dels seus enemics i adversaris. Fins hi tot els presidents dels clubs de futbol, en voldrien tenir un que fes al seu club campió.

Els anells de constel·lació, però, no poden fer realitat allò que no ha nascut de dalt; allò que no ha nascut dels astres. Cal haver "nascut de dalt" , d'allò que es relaciona amb la vernaclitat i les llengües vernacles, del Pare Celestial, com digué Jesucrist, també en les idees que copsen el nostre enteniment; no haver nascut solament de les passions de la carn i la sang, d'allò que fa referència a la llengua materna o paterna genealògiques, o sigui, de l'etnocentrisme.

Dels anells de virtut se n'han conservat diverses llegendes:

L'anell de virtut del Castell de Vilarig

El senyor del Castell de Vilarig va enamorar-se rendidament de la bonica Elisenda Rocabertí que se l'havia atret cap a ella amb un anell de virtut encarregat a un bruixot. Hi hagué casori i quan, al cap d'anys, morí la dama, el desconsol del senyor fou tan intens que no va consentir que s'enterrés el cadàver de la seva estimada, de tal manera que, estirada damunt del llit , ell podia contemplar-la, hores i hores incansablement.

El capellà del castell de Vilarig, intrigat per tanta obcecació en un cavaller, examinà el llit on jeia la dama morta i li cridà l'atenció l'anell que duia ficat al dit. Li va treure, embutxacant-se'l. Notà que a partir d'aleshores el senyor del castell sentia a la vegada que repugnància pel cadàver de la seva dama, una excessiva simpatia i atracció envers ell. Volgué acabar-ho tirant l'anell de virtut al mar. El senyor del castell de Vilarig, fins llavors indiferent pel mar, es va gastar tota la seva fortuna en la compra d'una galera i s'embarcà, anant-se'n mar endins, Déu sap a on, mai més va tornar.¹

L'anell de virtut del Castell d'Orriols

El senyor del castell d'Orriols, tenia un anell de virtut amb una pedra verda sucada amb un unguent de constel·lació que la feia envermellar si la seva muller no li era fidel. En certa ocasió, mentre guerrejava contra els sarraïns observà que la pedra es posava vermella. Vermell d'ira i verd de còlera, l'enganyat marit es presentà al seu castell i enxampà, confosos en una abraçada, al seu germà i la seva esposa. El cavaller es lleva l'espasa i mata a l'esposa i al germà.²

L'anell de virtut dels comtes d'Urgell

Aquest anell es deia de nom "Anell Vilardell" i era relacionat amb l'Excalibur dels catalans, una espasa actualment dipositada al Museu militar de París, coneguda amb el nom de "l'Espasa Vilardella", des de Guifré d'Arrià el Pelós fins a Martí I l'Humà. Es relacionen també amb el Comte Arnau i l'Otger Cataló.

Els Comtes d'Urgell tenien un anell de virtut que va quedar en possessió del dissortat Jaume d'Urgell, qui, amb la sentència

¹ Extret del llibre d'en Pere Català i Roca " Llegendes Cavalleresques de Catalunya" Col·lecció Nissaga núm.5 Rafael Dalmau Editor. Barcelona

² Id.

del Compromís de Casp en contra dels Urgell que eren catalans i a favor dels Trastàmara que eren castellans, no el va voler donar al Trastàmara Ferran d'Antequera.

No li va donar ni l'espasa ni l'anell anomenats respectivament "Vilardella" i "Vilardell" . Aquests tenien el seu origen en Guifré d'Arrià el Pelós, igual com el símbol dels quatre pals catalans - vermells sobre fons daurat - els quals tenen també un simbolisme astral relacionat amb l'Arbre de la Vida i el tetragrammaton cabalístics que fan referència a les quatre lletres del nom de Déu i als quatre elements essencials que són presents en la naturalesa i que amb les seves combinacions configuren la realitat.

Es diu que l'espasa Vilardella es troba a París, a un museu militar, però que l'anell de virtut dels catalans, l'*Anell Vilardell*, és troba amagat a un castell dels Pirineus. Qui el trobi, es diu, esdevindrà rei de Catalunya i Emperador en un nou ordre polític internacional basat en el reconeixement de les diverses nacionalitats autòctones naturals de cada lloc, allò que també se'n diu la confederació de les nacions vernacles i esdevindrà una mena de "rei del món" ; un món configurat amb fronteres vernaclistes que serà el món de la veritable pau, el de la Parusia o segona vinguda de Jesucrist.

A aquells lectors que vulguin més informació sobre com és fan els anells de virtut, recomano la lectura del llibre *De Occulta Pshilosophia, De Vanitate scientiarum, Declamatio, in artem breuem Raimundi Lulii commentaria et Tabula abbreviata, Orationes et Epistolaes* escrit per E.C. Agrippa. En aquest llibre hi ha unes explicacions basades en el pensament del català Ramon Llull, que com sabem era de la nissaga dels Erill. Família, aquesta, relacionada amb la llegenda d'Otger Cataló i els 9 barons de la Fama i la presència de l'art romànic a les muntanyes dels Pirineus, lloc on es va donar a conèixer la càbala en el segle X.

Els anells, són uns símbols presents a les cerimònies socials, com és el cas dels enamorats: l'anell de promès, i l'anell de casat. També són presents com a símbols de les autoritats religioses: els anells dels bisbes i del Papa de Roma, i en el poder polític: comtes, reis i emperadors.

A l'Edat Mitjana, el valor dels anells de virtut, no estava en el seu preu de mercat, ni en el seu original disseny; el valor dels *anells de virtut* , també anomenats *anells constel·lats*,

estava en el fet d'haver estat " fets sota les influències de determinades constel·lacions astrals" definides per complexes operacions matemàtiques que ensenyava, entre d'altres ciències, la càbala dels cristians; la càbala assenyada que es va donar a conèixer pels voltants del segle X a Occident des d'una cova dels Pirineus, per mitjà dels occitans, provençals i catalans³ a tot el món civilitzat.

Vindrà un temps en que "els Pirineus regnaran" - digué el poeta Joan Maragall -. Potser hi haurà un temps en que un mag retrobarà "l'Anell Vilardell" , l'anell de virtut o estelat dels catalans, propi de Catalunya i la cultura de llegua catalana, i aquest anell es farà més famós que el d'"El Senyor dels anells" de J.R.R. Tolkien o L'Anell dels Nibelung de Richard Wagner (que per cert forma part d'una *tetralogia*⁴) i serà reconegut a tot el món com l'anell català.

Jordi Salat

josalort@hotmail.com

³ Scholem. Gershom " Los orígenes de la càbala. La càbala en Provenza y Gerona" Paidós, Ed. Barcelona 2001

⁴ La Tetralogia titulada l'Anell del Nibelung estrenada l'any 1876 i formada per: L'or del Rin. La Valquíria. Siegfred.El capvespre dels déus. No sé si aquesta distribució de la tetralogia té alguna relació amb la ciència del tetragrama, però crec que sí en té el nom Siegfred amb Guifred que dona origen al nom de Guifré en català.